

M Ø T E

i EØS-utvalget

tirsdag den 18. juni kl. 15.15

Møtet ble ledet av komiteens leder, *Thorbjørn Jagland*

Energi- og miljøkomiteens medlemmer var innkalt for å delta under behandlingen av dagsordenspunkt 1.

Til stede var:

Fra utenrikskomiteen: Thorbjørn Jagland, Inge Lønning, Åslaug Haga, Haakon Blankenborg, Oddvard Nilsen, Christopher Stensaker, Finn Martin Vallersnes, Gunhild Øyangen.

Fra EFTA/EØS-delegasjonen: Vidar Bjørnstad, Gunn Karin Gjul, Ivar Østberg, Grethe Fossli (for Reidar Sandal).

Fra energi- og miljøkomiteen: Bror Yngve Rahm, Hallgeir H. Langeland, Øyvind Vaksdal, Sylvia Brustad, Inger S. Enger, Rolf Terje Klunland, Synnøve Konglevoll, Øyvind Korsberg, Ingmar Ljones, Ingvild Vaggen Malvik.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Jan Petersen og olje- og energiminister Einar Steensnæs.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Sven Svedman, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Gunnar Gjerde, Olje- og energidepartementet, avdelingsdirektør Erik Johnsen, Olje- og energidepartementet, underdirektør Jan Grevstad, Utenriksdepartementet, underdirektør Elsa Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Rune Resaland.

D a g s o r d e n :

1. Redegjørelse om GFU-saken v/olje- og energiministeren
2. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 25. juni 2002. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 11. juni d.å. med oversikt over de relevante rettsaker.
3. Eventuelt

S a k n r . 1

Redegjørelse om GFU-saken v/olje-og energiministeren

Statsråd Einar Steensnæs: Europakommisjonen utferdiget i juni 2001 et klageskrift – mer populært kalt ”SO”, Statement of Objections – mot Statoil og Norsk Hydro for påståtte brudd på konkurransereglene i forbindelse med salg av gass til Kontinentet gjennom GFU. I juli 2001 fikk også de øvrige gassproduserende selskaper på norsk sokkel tilsvarende klageskrifter.

Ifølge kommisjonen var Gassforhandlingsutvalget et ulovlig eksportkartell. Dersom kommisjonen avslutter saken ved at den fatter et formelt vedtak om dette – et negativt vedtak – kan resultatet i værste fall bli bøter på flere titalls milliarder kroner samt krav om å rette opp følgene av den påståtte regelstridige atferd. Det kan innebære at kjøpere gis en ensidig rett til å gå fra eller reforhandle inngåtte avtaler, hvilket kan ha svært betydelige økonomiske konsekvenser.

Det er selskapene som er adressater for kommisjonens klageskrifter, ikke norske myndigheter. Klageskriftene er imidlertid rettet generelt mot alle gassalg fra norsk kontinentalsokkel fra 1989 og frem til klageskriftene ble avgitt, og således også indirekte mot det norske ressursforvaltningssystem som GFU har representert. Ettersom GFU-ordningen var lovlig etablert av norske myndigheter og pålagt rettighetshaverne, har norske myndigheter intervenert i konkurransesaken som såkalt interessert tredjepart.

Vi har fremholdt overfor kommisjonen og EUs medlemsland at selskapene ikke kan holdes ansvarlige for et myndighetspålagt institutt. Dette er derfor ikke en sak som burde behandles under konkurranseretten, men eventuelt et spørsmål om norske myndigheters etterlevelse av EØS-avtalen. Spørsmålet er derved en sak for ESA, ikke for kommisjonen. På den bakgrunn har norske myndigheter bedt kommisjonen om å sette saken til side.

Kommisjonen indikerte i februar i år at siktemålet var å avslutte saken før sommeren. GFU-saken er vanskelig og vil representere en betydelig utfordring for norske myndigheter dersom kommisjonen skulle fatte et negativt vedtak. Saken vil da bli påanket av selskapene og vil måtte føres videre i EF-domstolen. Norske myndigheter har gitt uttrykk for at de vil støtte selskapene i en slik eventuell ankesak.

Parallelt med den formelle behandlingen av klageskriftet har det vært kontakt mellom norske myndigheter og DG Konkurransse. Konsultasjonene med kommisjonen har etterlatt det inntrykk at man der

ikke først og fremst er ute etter å ramme norske selskaper med bøter. Det man er opptatt av, synes i hovedsak å være å sikre at det europeiske gassmarkedet blir mer likvid. Her har Norge og kommisjonen sammenfallende tilnærming, altså å forsyne markedet med tilstrekkelig gass, for å si det på en annen måte. Norske gassprodusenter har således solgt gass på individuell selskapsbasert etter 1. juni 2001, da GFU-ordningen ble avviklet innenfor EØS-området. Fra 1. januar i år er GFU-ordningen avviklet fullt ut.

Med sikte på å sondere mulighetene for en avtalt løsning på saken har det også vært samtaler mellom kommisjonen på den ene siden og enkeltelskaper på den andre. For å bidra til å øke konkurransen i markedet ønsker kommisjonen at disse selskapene skal påta seg visse leveranser av ny gass gjennom inngåelse av nye kontrakter til nye kunder, men da innenfor det selskapene selv finner kommersielt forsvarlig. Vi avventer for tiden resultatene av disse samtalene. Det er derfor for tidlig å si noe om hvorvidt de vil føre frem, eller om en vil måtte gjennomføre en full ankebehandling av et negativt vedtak i EF-domstolen.

Lederen: Takk skal du ha. Ber noen om ordet? – Hallgeir H. Langeland!

Hallgeir H. Langeland (SV): Takk for orienteringa.

Eg har blitt fortalt at det er ein betydeleg dissens innerter i kommisjonen i forhold til DG Konkurransse og DG Energi. Eg lurar på om statsråden kunne seia noko om det er rett at det er ulike vurderingar i forhold til dei ulike behova som desse to DGer har, at DG Energi altså er meir oppteken av det langsiktige, mens DG Konkurransse er meir oppteken av problematikken.

Når det gjeld Barcelona-møtet, kunne eg i tillegg tenkja meg å spørja om endringsdirektiva har noko å seia for denne saka.

Statsråd Einar Steensnæs: Det siste er ikke relevant å trekke inn her.

Når det gjelder selve saken som sådan, siden EU da definerer dette innenfor konkurranseretten, i strid med det som er den norske oppfatningen, nemlig at hvis det skulle være noen sak, burde det ha vært en sak for ESA. Det er DG Konkurransse som har saken som sådan. Jeg hadde en samtale med Loyola de Palacio, som er kommissær for energi

og transport, og hadde en god samtale med henne om dette. Men hun henviste da til Monti, som er kommissær for konkurranse, som rette vedkommende.

Det jeg kan si, er at dialogen med kommisjonen har vært god og åpen. Jeg tror også det er rett å si at den kontrakten som ble inngått nå nylig mellom Statoil på den ene siden og britiske kjøpere på den andre siden, for 5 milliarder standard kubikkmeter, har iallfall med tydelighet vist at den frykten som kommisjonen skulle ha for at gamle gasskontrakter kunne binde opp markedet, slik at det ikke var ledig gass tilgjengelig, var ubegrunnet. Det er ledig gass i markedet. Gamle kontrakter får ikke den virkning på bindingen og dermed tilgjengeligheten for ny gass, slik kommisjonen har som en vesentlig bekymring.

Jeg får vel også si at samtalene med de selskapene som forhandler – det har vært Statoil og Hydro som har vært de førende i disse forhandlingene – har vært gode. Det er fremgang, får jeg vel si, og de andre selskapene som også vil bli trukket inn i neste omgang, har også, så vidt jeg forstår, fått et tilbud som blir vurdert. Så det er grunn til å håpe på at vi finner en forstandig løsning på denne vanskelige saken.

Lederen: Da er det ikke flere som har bedt om ordet.

Vi takker energi- og miljøkomiteen.

Vi går da til utenriksministerens redegjørelse.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg har tidligere redegjort for EUs tiltak for å beskytte sin stålindustri, i EØS-utvalget 16. april og 21. mai i år.

Det er min oppfatning at tiltakene er i strid med EØS-avtalen og Norges avtale med Det europeiske kull- og stålfellesskapet. Norske myndigheter har overfor kommisjonen protestert med henvisning til ovennevnte avtaler, senest i EØS-komiteen den 31. mai. Kommisjonen mener tiltakene er i samsvar med WTO-reglene og ikke er et brudd på avtaler med Norge. De påberoper seg også EØS-avtalens generelle beskyttelsesklauseul – art. 112 – som grunnlag for sine tiltak. Fra norsk side anser vi ikke vilkårene i art. 112 for oppfylt, og vi anser at EU heller ikke har fulgt fremgangsmåten i art. 113.

Jeg anser den handlemåte og holdning kommisjonen så langt har lagt for dagen i denne saken, som alvorlig. Det er viktig at begge parter viser respekt for det felles rammeverk og det forpliktende

samarbeid som EØS er tuftet på. Kommisjonen har ved sin handlemåte for første gang siden EØS-avtalens ikrafttredelse, signalisert manglende respekt for de forpliktelser den har etter avtalen.

Både de mulige negative konsekvenser som EUs tiltak kan få for norsk stålindustri, samt sakens mer prinsipielle karakter, gjør at norske myndigheter legger stor vekt på å følge den opp i forhold til kommisjonen. Det er imidlertid tvilsomt, i lys av kommisjonens reaksjoner så langt, at vi får gjort noe med de midlertidige tiltakene. Foreløpig er industrien i liten grad berørt av EUs tiltak. Industrien antyder selv at den første kritiske testen på om kvotene fylles opp, kan komme mot slutten av sommeren.

Målsettingen for myndighetenes videre oppfølging av saken er derfor å sikre at den norske ståleksporten til EU ikke rammes når de langsiktige tiltakene etter all sannsynlighet trer i kraft i slutten av september. I forhold til det som trolig blir mer langsiktige tiltak – av 2–3 års varighet – er det viktig at både norske myndigheter og industrien spiller inn konkrete forslag til kommisjonen.

Fra norsk side vil saken bli satt opp på EØS-komiteens dagsorden så lenge den er uløst. EUs tiltak har også blitt tatt opp bilateralt på politisk nivå med flere av EUs medlemsland. Det vil være naturlig at vi fortsetter å gjøre dette i forkant av de mer langsiktige tiltak som vi forventer blir besluttet i september.

Videre vil vi også følge opp mangelen på parallellitet i EUs og USAs tiltak, da EUs tiltak favner videre enn USAs tiltak. Dette gjøres i nært samarbeid med industrien og deres kunder i importlandene.

Regjeringen vurderer fortløpende, i samarbeid med industrien, hvordan stålsaken med EU skal følges opp. EØS-utvalget vil bli holdt orientert om utviklingen.

La meg til slutt minne om at mens våre reaksjoner overfor USAs ståltiltak skjer innenfor rammen av WTO-regelverket, er det EØS-avtalen, hvor Norge har en særstilling som del av det indre marked, som er rammen for våre innsigelser mot EUs tiltak. Hovedprinsippet i EØS-avtalen er at tvister mellom EU og EØS/EFTA-statene skal løses ved konsultasjoner. Det gis ingen muligheter for behandling ved en domstol som har myndighet i begge pilarer.

Alle de kanaler og mekanismer som EØS-samarbeidet inneholder, er gjenstand for en løpende vurdering for å sikre at vi konsentrerer vår innsats der det er mest effektivt.

Så noen ord om laksesaken. Lakseavtalen, altså myndighetsavtalen, mellom Norge og Kommisjonen utløper 30. juni i år, mens de enkelte eksportørers prisavtaler utløper 30. september i år. På

bakgrunn av stigende laksepriser og den undersøkelse Kommissjonen har igangsatt av eventuell fortsatt dumping og subsidier i laksenæringen, er norske myndigheter blitt enige med Kommissjonen om å forlenge myndighetsavtalen til utgangen av september. Det kan bli aktuelt med en ytterligere forlengelse dersom Kommissjonen har behov for mer tid for å fullføre undersøkelsen. En forlengelse ut året har vært antydnet. Begge parter vil i så fall kunne si opp avtalen på kort varsel i tidsrommet 30. september-31. desember i år.

Så avslutningsvis noen få ord om Snøhvit. Både nærings- og handelsministeren og finansministeren har redegjort for Snøhvit-saken i utvalget tidligere i år. Nå sist var det finansministeren som på møtet 21. mai oppsummerte fra møtet med ESA 16. mai, der det ble antydnet en avklaring i saken under forutsetning av at lovbestemmelsens geografiske virkeområde innsnevres til tiltakssonen for regionalpolitiske virkemidler.

Regjeringen la mandag 27. mai fram et nytt lovforslag i forbindelse med Snøhvit-utbyggingen. Forslaget avgrensar avskrivningsreglene for LNG-utbygging strengt geografisk til Finnmark og fire kommuner i Nord-Troms. ESA godkjente 31. mai i år forslaget til lovendring av skatteregimet som lovlig regionalstøtte. ESA godtok med dette de endrede skattereglene som et regionalpolitisk virkemiddel, dvs. at Snøhvit-prosjektet kan starte som forutsatt.

Lederen: Takk skal du ha.
Ber noen om ordet? – Åslaug Haga.

Åslaug Haga (Sp): Det var bare litt utdypning når det gjelder ståltoll. Her er vi vel alle enige om at EU opptrer på en meget forunderlig måte, og som utenriksministeren sa, at vi her ser en manglende respekt for avtalen. Man kan jo tenke seg at det gjennomføres mottiltak som EØS-avtalen hjemler for, altså at man helt konkret kan bruke avtaleartiklene og gjennomføre mottiltak på områder som er relatert til denne sektoren eller andre sektorer. Hva tenker utenriksministeren i så henseende? Vi begynner vel å nærme oss seks måneder for konflikten.

Utenriksminister Jan Petersen: Det jeg tenker om det, er at det er viktig for oss nå å benytte alle de påvirkningsmuligheter vi har overfor EU. Ikke minst kommer jeg til å ta opp dette i det møtet jeg har med formannskapet i EU allerede 5. juli i år. Det vil jo være viktig å forfølge denne saken også videre i Brussel.

Jeg tror ikke vi nå skal føre denne saken inn i en ny fase, som jeg skjønner spørsmålet dreide seg om, før vi har utprøvd disse mulighetene. Det er jo ingen enkel sak å innlede mottiltak overfor EU. Jeg tror det er viktig at vi nå prøver å komme oss ut av denne situasjonen, og vi skal gjøre hva vi kan for å få det til. Men vi vil holde utvalget løpende oppdatert om hvordan vi nærmer oss disse spørsmålene nå.

Inge Lønning (H): Når det gjelder den siste saken utenriksministeren nevnte i sin redegjørelse, Snøhvit-saken i forhold til EU, er det jo bare å notere med tilfredshet at problemet er løst.

Når det gjelder stålsaken, har jeg ikke noen tro på at det er et adekvat svar til EU i den situasjonen man har nå, å begynne å diskutere spørsmålet om mottiltak og eventuelle nye mottiltak fra den annen kant. Det er i hvert fall ikke en fruktbar tilnærming. Det som kompliserer denne saken, er jo trekantforholdet, altså USA versus EU, EU versus USA, og Norges plass i dette bildet.

Jeg har lagt merke til at når man bringer dette på bane i forhold til representanter for EU, har de åpenbart en noe annen virkelighetsoppfatning, og vil vel hevde at dette dreier seg om ulike forståelser av EØS-avtalen. Og det er jo slikt som fra tid til tid vil dukke opp, og som man må forsøke å komme til en avklaring på, uten, hadde jeg nær sagt, i utrensning å eskalere motsetningene i diskusjonen.

Jeg har imidlertid ett lite spørsmål til utenriksministeren: Har man et inntrykk fra norsk side av at dette på en måte avspeiler en mer generell holdning fra EU-siden til EØS-avtalen, at man kanskje er tilbøyelig til å betrakte den som et svært marginalt fenomen, og dermed at dette også kan tenkes å avspeile en mer allmenn holdning, og at vi eventuelt kan risikere å møte tilsvarende problemer på andre områder i tiden fremover?

Utenriksminister Jan Petersen: Det er første gangen vi møter et problem av denne karakter, men det er jo også på det rene at EØS-avtalen er en helt spesiell avtale for EU, og den gir oss for så vidt ut fra forutsetningene ganske gode vilkår. Det er vel på det rene at EU også har andre avtaler, for å si det slik, og det er ikke slik at bevisstheten om EØS-avtalen er all verdens utviklet i alle deler av EU-systemet. Det er jo slik at mange av dem som skrev EØS-avtalen i sin tid og hadde en nærhet til den, nå ikke arbeider med den. Det betyr at institusjonens hukommelse om dette er i ferd med å bli dårligere og dårligere. Så bevisstheten om EØS-avtalen er noe Norge må kjempe om hver eneste dag, for å sørge for at den er på plass. Det betyr at en nærhet til EU-systemet nesten i alle tenkelige og utenkelige sammenhenger faktisk er ganske viktig, også av hensyn til dette.

Når den ene pilaren består av tre ikke altfor store land, og den andre pilaren består av de aller fleste europeiske land, og som nå attpåtil kommer til å få et tilskudd på inntil ti land om et par år, er det jo klart at det er to pilarer av ganske forskjellig størrelse vi her snakker om.

Lederen: Da er det ikke flere som har bedt om ordet her.

S a k n r . 2

*Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 25. juni 2002.
Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 11. juni d.å.
med oversikt over relevante rettsaker.*

Lederen: Da går vi over til de aktuelle rettsaktene for møtet i EØS-komiteen 25. juni. Har dere eventuelt noe å si til det?

Utenriksminister Jan Petersen: I går fikk vi et brev fra Heidi Sørensen. Hun hadde enkelte helt konkrete spørsmål til forskjellige rettsaker. Det brevet har vi nå besvart, og jeg vil håpe og tro at det vil kunne være under distribusjon fra komiteen. Det er en del spørsmål som krever en del detaljkunnskap om det som forelegges, og derfor var det veldig hensiktsmessig å få det i går, slik at vi kunne gi et skikkelig svar til utvalget på de spørsmålene. Men det er altså allerede skrevet ut og overlevert tilbake til komiteen.

Lederen: Vi vil sørge for at det blir distribuert med en gang. Åslaug Haga?

Åslaug Haga (Sp): Hadde en bare hatt kapasitet, skulle en ha sendt spørsmål skriftlig. Jeg er klar over at det er en god arbeidsform.

Det er en sak jeg er litt opptatt av, og det gjelder vedlegg XXII, Selskapsrett, 301 R 2157, og står på side 54 i den nette blekka som vi har fått. Det går på at man, som det står, åpner for å etablere en helt ny selskapsform på europeisk nivå som et alternativ til selskapsformer i nasjonal lovgivning. Jeg kan ikke forstå annet enn at dette må være en

stor og omfattende sak. Her kan man jo tenke seg at reglene for denne typen nye selskap kan bli ulike de reglene vi har for nasjonale selskap, f.eks. i forhold til arbeidsmiljø. Og da kan man også tenke seg at det kan være en mulighet for å snike seg unna norske regler gjennom en ny selskapsform. Det samme kan gjelde i forhold til type konkurser.

Her har vi jo omtale av innholdet i denne rådsforordningen, men med særdeles lite vurdering fra vår side. Så mitt spørsmål er rett og slett om ikke dette er en så stor og omfattende sak at vi burde hatt nærmere kunnskap om hva dette vil bety for Norge. Det konstateres jo i merknadene her at dette er en nyskaping, og det eksisterer ikke regler om dette i norsk rett i dag, så jeg må si at jeg synes det er litt betenkelig at vi skal ta det som jeg oppfatter som å være en så stor sak, rett over bordet.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg har respekt for at utvalgets medlemmer for så vidt kan synes at mange av disse sakene er store, men jeg vil bare nevne at når det gjelder hva denne loven inneholder, så er det redegjort på side 55 hvilke hovedområder som disse seks kapitlene i loven omfatter. Det er ganske veldefinert hvilke områder loven her dekker, som altså knytter seg til selve måten disse selskapene organiseres på. Og det er jo slik at hvis dette er noe annet enn det norsk rett gjør, vil det kreve at Stortinget godkjenner det som eventuelt kommer i en vanlig proposisjon. Så man vil få en full behandling på bakgrunn av proposisjoner knyttet til disse spørsmålene. Stortinget vil med andre ord ha den nødvendige lovgivning i sin hånd under enhver omstendighet.

Lederen: Det skulle være tilfredsstillende?

Åslaug Haga (Sp): Noen ganger blir jeg litt usikker på hvilke type saker det er vi godkjenner med forbehold om Stortingets samtykke. Her eksisterer det ikke lovgivning pr. nå, og jeg erkjenner da at man må ha helt ny lovgivning på plass som selvsagt må til Stortinget. Men hva innebærer det i forhold til at man i neste møte i EØS-utvalget, eller snarere komiteen, godkjenner dette?

Utenriksminister Jan Petersen: Fra Regjeringens side har vi for så vidt akseptert dette, men det er jo velkjent at der det må en lovendring til, er det ingen som kan overstyre Stortingets både plikt og rett til å gi den lovgivningen. Og jeg vil understreke at det dreier seg om, er at denne forordningen ikke dekker andre rettsområder enn de rent

selskapsrettslige, siden spørsmålet for så vidt gikk på noe andre områder enn det rent selskapsrettslige.

Lederen: Jeg vil også minne om at det på første side i det som er sendt ut, står at beslutninger om følgende rettsakter vil bli tatt med forbehold om Stortingets samtykke. Så står det da i parentes flere steder under: ”Krever lovendring”. Det betyr at vi ikke godkjenner dette før vi har fått lovendringen på plass i Stortinget.

Er det da andre spørsmål knyttet til rettsaktene? Det er det ikke. Da er det slik at dette er siste møte før ferien. Det blir ikke nytt møte i EØS-utvalget før 17. september. Nå er det slik at komiteens formann fortløpende får oversendt papirene, og jeg vil jo da vurdere om det er nødvendig å ha møte. Ellers er det slik at en tredjedel av utvalgets medlemmer kan kreve møte. Det er selvfølgelig generelt sett, men i den tiden som nå er fram til neste møte, som ikke blir før den 17. september, er det grunn til å være oppmerksom på det.

Møtet hevet kl. 15.45.